

Kunstproject

“Voerman en Voerman & Co”

Voor groep 7 of 8 van het basisonderwijs in Hattem e.o.

Kunstproject “Voerman en Voerman & Co

Kunsthistorisch project voor groep 7 of 8 van het basisonderwijs van Hattem e.o.

Het centrale thema van het project is aan de hand van de geschiedenis en de schilderijen van vader en zoon Voerman laten zien dat hun werk een belangrijke plaats inneemt en dat met name Voerman sr Hattem op de kaart heeft gezet als aantrekkelijke schilderlocatie voor vele van zijn leerlingen en andere kunstenaars.

Zowel op school als in het museum en op de buitenlocatie zijn de leerlingen zoveel mogelijk actief bezig. In de voorbereidingslessen en verwerkingslessen komen naast (kunst)geschiedenis ook spel, filosoferen over kunst, tekenen aan de IJssel en schilderen in de klas aan bod. Beeldmateriaal en de schilderijen in het museum maken de lessen aanschouwelijk.

Voor de school zijn beschikbaar:

Een powerpointpresentatie over de schilderijen van Voerman sr en jr

1 Lesbrief voor de buitenles tekenen

1 Lesbrief voor de les: Ansichtkaart schilderen

1 Lesbrief voor de les: stilleven schilderen

Project bestaat uit:

Les 1 powerpointpresentatie over het werk van vader en zoon Voerman.

Les 2 bezoek aan het museum – museumles over vader en zoon Voerman middels zoek-en puzzelspel, filosoferen over kunst.

Les 3 Praktijkles schilderen aan de IJssel, duur: een schoolmiddag, schetsen aan de IJssel. De school ontvangt hiervoor een lesbrief. O.l.v. de groepsleerkracht. De school zorgt voor de benodigde materialen, zoals omschreven in de lesbrief.

Les 4 Praktijkles schilderen in de klas, duur: een schoolmiddag, een stilleven schilderen als vader en zoon Voerman. Zo mogelijk o.l.v. een beeldend kunstenaar en assistent en de groepsleerkracht.

Mocht het museum hiervoor geen beeldend kunstenaar beschikbaar hebben, dan ontvangt de school een lesbrief en kan dit o.l.v. de groepsleerkracht plaatsvinden.

Les 5 Afronding op school a.d.h.v. de gemaakte kunstwerken

Doelstelling

Na afloop van het project hebben de leerlingen kennis gemaakt met de geschiedenis van vader en zoon Voerman en andere kunstenaars die Hattem bezochten en met de rol van Hattem in de kunstgeschiedenis. Door het kijken naar de schilderijen de worden de leerlingen enthousiast gemaakt en leren ze anders kijken naar schilderijen. Tevens hebben ze nagedacht en gefilosofeerd over het begrip kunst.

Inleiding

In de gemeente Hattem is een grote schat aan schilderijen bijeengebracht in het Voermanmuseum. Vader en zoon Voerman lieten een prachtige collectie schilderijen en tekeningen na. Een collectie die zeer divers is. We zien doeken in olieverf of aquarel, maar ook tekeningen. We zien prachtige landschappen, groot en weids, maar ook schilderijen met zeer gedetailleerde natuurafbeeldingen. Een collectie om eens nader te bekijken!

Het project is bedoeld voor leerlingen van groep 7 of 8 van de scholen in en rondom Hattem. In deze lessen kijken we naar de kwaliteit van de schilderijen als middel de leerlingen te enthousiasmeren en te leren kijken naar de manier waarop vader en zoon schilderden.

De lessen zijn voor de leerkracht overzichtelijk beschreven en kunnen naar eigen inzicht worden gebruikt.

De lessen kunnen op zichzelf staan of in volgorde worden gebruikt.

De leerlingen gaan ook zelf aan de slag.

Ter verdieping is onder het kopje “onderzoek” een extra aandachtspunt beschreven als uitbreiding.

Veel aanvullende informatie over vader en zoon Voerman en andere schilders die in Hattem werkten kan gevonden worden op de website van het Voermanmuseum.

www.voermanmuseumhattem.nl

Les 1 “Kijken naar de schilderijen van Voerman en Voerman”

Doel: Leerlingen kunnen begrippen en beeldelementen in de schilderijen benoemen.
Leerlingen leren een eigen mening te vormen en die te verwoorden.

Nodig:

PC , digibord

De leerkracht laat de powerpointpresentatie zien. Deze geeft informatie over de zo verschillende werkwijze van vader en zoon Voerman. Aan de hand van vragen en informatie benoemen de leerlingen de verschillende aspecten van de afbeeldingen.

Les 2 Teken en van een ansichtkaart

Doel:

De leerlingen leren kijken naar en analyseren en verwerken van een afbeelding.

Nodig:

Correspondentiekarten en kleurpotloden voor alle leerlingen

Duur: 45 a 60 minuten

Leerlingen kiezen een afbeelding van een Voermanschilderij (van de powerpoint of een losse afbeelding van internet)

1. Een Landschap rond Hatterm
2. Stilleven

Opdracht: Maak een ansichtkaart. "Groeten uit Hatterm".

Stap 1: kies een afbeelding van een landschap of stilleven De leerkracht kan er ook voor kiezen de leerlingen "blind" te laten kiezen , zodat smaak en voorkeur geen rol spelen.

Stap 2: Neem deze afbeelding als voorbeeld en stel jezelf de volgende vragen:

- Wat staat er eigenlijk allemaal op deze afbeelding?
- Welke vormen en kleuren komen er in voor?
- Is het geheel druk of rustig?
- Is er een duidelijke kleur die er uit springt ? (signaalkleur)
- Staan er vormen op die worden herhaald ? (vormtaal)
- Staat het onderwerp in het midden? Of juist niet. (centraal compositie)
- Hoe staat het onderwerp tegen een achtergrond? (voorgrond/achtergrond)
- Is er veel verschil tussen donker en licht in de afbeelding? (contrast)

Stap 3: Maak deze afbeelding op correspondentiekarten na, als een "Groeten uit Hatterm" kaart. Teken de onderdelen en kleur deze.

Extra: onderzoek

Veel schilderijen zijn in lagen opgebouwd. De verf wordt dan over elkaar heen gezet en er ontstaan daardoor verschillende kleuren. Maak nu een kaart waarbij je dunne lagen kleurpotlood over elkaar heen kleurt. Dek laagje voor laagje af en kijk welke kleuren er zo ontstaan. Begin niet te fel en dik, maar maak hele dunne lichte kleurvlakken.

Les 3 – Schetsen in het landschap

Doel

De leerlingen leren een keuze te maken in het landschap en deze te verbeelden op papier.

Nodig

Schetsblok of stevig tekenpapier voor elke leerling

Van karton of dik papier gemaakt “venster” afmetingen: 10 x 15 cm; hierin gat maken van 6 x 9 cm

Grafietstift voor elke leerling (of zacht potlood)

Duur

60 a 90 minuten

Korte inhoud

In een landschappelijke omgeving schetsen de leerlingen een vergezicht (omgeving IJssel bij jachthaven bijvoorbeeld voor scholen uit Hattem)

Werkwijze

De leerlingen kiezen een plek om te zitten

Opdracht 1

Aan de hand van “venster” kies je een kader. Je kijkt eigenlijk als een fotograaf om je heen

Wanneer je een vergezicht hebt gekozen, en weet welk deel je gaat schetsen, leg je de schetsspullen klaar. Ga er rustig voor zitten en kijk steeds door het “venster”. (leeg diaraampje of kartonnen raampje.

Opdracht 2

Teken eerst dun met schetsmateriaal de lijnen, let op de horizon, de lucht, de voorgrond. Allemaal zaken waar Voerman en Voerman ook mee bezig waren.

Maak meerdere schetsen.

Kies verschillende delen van het landschap.

Extra: Onderzoek

Kies een van de schetsen uit. Je gaat nu een tekening maken door in te zoomen. Neem een uitsnede uit deze tekening, een stukje, alsof je de foto dichterbij wilt halen.

Nu lijkt de ruimte van het landschap minder belangrijk, maar waarschijnlijk is iets dat in de verte stond, een koe, een kerk het meest belangrijke in de schets.

Zo verleg je als het ware het onderwerp. Zoals een kunstenaar later in zijn atelier ook nog van alles kan veranderen en kan inzoomen op een voorwerp of detail.

Les 4 – In het museum

Doel

De leerlingen leren zorgvuldig en analytisch te kijken

Nodig

Indeling van de klas in groepen van 6 leerlingen en per groepje een begeleider
pen en papier per groepje

Duur

60 minuten in het museum

Korte inhoud

Kennis maken met de echte schilderijen in het museum. Aan de hand van de opdracht krijgen de leerlingen tekst en uitleg over de schilderijen en het museum

Werkwijze

Stap 1

In kleine groepen gaan de leerlingen in het museum op zoek naar diverse uitsneden van diverse schilderijen. Deze kaartjes krijgen ze bij hun aankomst. Elke groep krijgt een aantal van deze uitsneden, samen worden de afbeeldingen uit de diverse groepjes een geheel. Als een puzzel passen de stukjes aan elkaar.

Daar waar een groepje als laatste het onderdeel van het schilderij kan aanpassen, krijgen ze tekst en uitleg van de museumdocent. (hier kan het groepje aantekeningen van maken)

Stap 2

Deze informatie nemen de leerlingen mee, om per groepje een korte presentatie van hun museumbezoek te geven. Ze kunnen dan specifiek iets vertellen over het schilderij dat bij hun groepje is behandeld.

Extra Kunstfilosofie

Samen met de groep filosoferen over kunst aan de hand van de gastexpositie en andere meegenomen afbeeldingen

Les 5 Schilderen op school

Doel

De leerlingen leren in verschillende fases een schilderij op te bouwen met verschillende verfdikten
De leerlingen leren kijken naar een stilleven
De leerlingen leren een stilleven opbouwen en schilderen

Nodig

School

- a potloden voor alle leerlingen
- b plakkaatverf (stap 2 per leerling 2 kleuren, stap 3 alle kleuren)
- c penselen en kwasten
- d stevig A3 formaat papier of karton
- e spoelpotten
- f oude borden als palet
- g plant of bloemen
- h tafel om het stilleven op te bouwen
- i voorwerpen voor stilleven (vazen, bloempotjes en gekleurde flessen in de schildersmand)

Duur

- Stap 1: 20 minuten (stilleven opbouwen)
- Stap 2: 30 minuten (basis schetsen en ondergrond opzetten)
- Stap 3: 45 minuten (afwerken)

Korte inhoud

De leerlingen hebben gekeken naar de schilderijen, ze hebben misschien al zelf schetsen gemaakt en getekend in kleur. Nu gaan we de overstap naar het schilderen maken.

Werkwijze

Stap 1:

Bekijk met de leerlingen een aantal afbeeldingen uit kunstboeken. Zowel vader als zoon Voerman werkten soms met dikke klodders olieverf en dan weer licht en waterig met aquarel. Zoek samen met de leerlingen hiervan voorbeelden.

Stap 2:

De leerlingen zetten een stilleven in de klas op. Dat kan bestaan uit een potje met een plantje, een tafelkleed met theepot enzovoort. Het neerzetten van dit stilleven is al bepalend voor hoe het schilderij er uit komt te zien. Maak het niet te vol, maak het stilleven simpel.

Stap 3:

Met potlood schetsen de leerlingen de indeling van het schilderij. In deze stap werken op zeer waterige wijze aan de achtergrond, nog geen details dus! Kies voor een beperkte mogelijkheid voor wat betreft de kleuren. Met twee kleuren en water kan al een heel diverse achtergrond worden opgezet.

Dit rustig liggend laten drogen!

Stap 4:

In de volgende stap werken ze op dekkende wijze aan het object: plantje of voorwerp. In dit schilderij zien we dus technisch een tegenstelling. Om eenheid in het schilderij te behouden is het belangrijk om de te gebruiken kleuren af te stemmen. Laat de leerlingen voor een beperkt kleurgebruik kiezen om daar mee te kunnen mengen.

Extra

Natuurlijk is het leren mengen met diverse kleuren een vak op zich. Wanneer we tijdens de schilderactiviteit met de individuele leerling kijken naar het resultaat, kan de leerling aangeven wat moet worden behouden en welke delen er overgeschilderd mogen worden. Het komt het schilderwerk vaak ten goede om delen over elkaar heen te zetten, maar niet geheel afdekkend! Een schilderij in verschillende fases opbouwen is zeer leerzaam, omdat je er de volgende dag weer fris tegenaan kijkt en je andere details opvallen.

Algemene kijkwijzer voor de leerkracht

Bij het kijken naar kunst en vormgeving kunnen we ons een aantal vragen stellen die helpen het kunstwerk te analyseren.

Deze vragen kunnen bij alle lessen gebruikt worden, dus zowel bij het bekijken van het werk van Voerman en Voerman, als wel bij het bekijken van het werk van de leerlingen.

Er is altijd een eerste indruk! Laat iedereen eerst even rustig kijken om vervolgens de volgende vragen te stellen:

Wat zie je?

Ik zie een schilderij met koeien erop.....

Dit is de letterlijke beschrijving van het ding

Waar doet het je aan denken?

Het doet me denken aan de vakantie bij opa en oma.....

Dit gaat dus over dat wat het werk individueel oproept

Hoe is het gemaakt?

Het is geschilderd met olieverf op doek, in vrolijke kleuren

Dit gaat over de begrippen, de beeldelementen die worden benoemd

Wat vind je ervan?

Ik vind het een mooi schilderij omdat.....

Deze vraag gaat over beleving en smaak.....

N.B.

Meningsvorming vraagt een goed sociaal klimaat in de groep en ruimte voor verschillende meningen.

Door deze te verwoorden, leren we van elkaar en kunnen we ook anders kijken naar kunstwerken.

Einde